

La Catalunya 'diferent' del 1898

El 1898, al Principat, van sorgir tot de reaccions amb voluntat de superar la dura fi de segle. El catalanisme les va dirigir perquè va ser capaç de connectar amb els corrents nacionalistes finiseculars i perquè representava una opció política nova.

Heus aquí un tema d'actualitat cultural i política en aquest centenari: fins a quin punt la decadència espanyola que evidència i magnifica la crisi colonial del 1898 es va correspondre amb un moment d'auge, d'empenta transformadora i d'il·lusió catalana?

De primer, convé de matisar aquest maniqueisme Espanya-Catalunya. Per regla general el que fem és referir-nos a la contraposició dels mons que centren Madrid i Barcelona, sense quasi considerar "la resta": és clar que els regeneracionistes del moment van denunciar la manca de vertebració territorial, econòmica, social i cultural com un dels *males de la patria* (segons expressió de Lucas Mallada); i Valentí Almirall va denunciar la greu distància que separava "l'aristocràcia de l'espardenya" del món rural, del món burgès, urbà i industrial que ell volia promoure com el motor global d'una Catalunya moderna.

En segon lloc convé de rebaixar l'èmfasi de les generalitzacions: a les acaballes del segle XIX la vida de les societats era encara determinada pel joc exclusiu de les elits. Sembla difícil de conferir una especial empenta transformadora al camp català de la darrera del vuitcents, sotmès a una crisi important, al despoblament i a una regressió

general. Tampoc no crec que es pugui parlar d'excessiva il·lusió entre els sectors populars i obrers urbans: afectats per unes condicions d'existència que milloraven amb una lentitud geològica, les seves estratègies anaven a remolc de les crisis més conjunturals i encara recordaven molt les actuacions del segle que s'acabava.

l'escàs entusiasme que els obrers més compromesos podien sentir per l'estat o un determinat projecte burgès.

Però, al marge d'aquestes matisacions i algunes més, sembla força clar que podem continuar defensant la idea que des de Catalunya van sorgir algunes reaccions de signe positiu i amb vo-

ARXIU

luntat de superar el dur acabament del segle XIX que situava definitivament Espanya entre els països de segon ordre (aquest procés de reconversió a la baixa ja havia començat amb la crisi colonial del 1885). El principal element que va servir d'aglutinant i de magnificació d'aquestes reaccions va ser el catalanisme, molt especialment pel fet de saber connectar amb els corrents nacionalistes

Podem parlar d'un cert reflex mediàtic de l'eufòria inconscient i patriotera amb què alguns sectors de la petita burgesia urbana, molt especialment individus lligats a la revifalla finisecular del republicanisme, van saludar la guerra colonial i l'esclat de les hostilitats amb els EUA. Però els milers de famílies humils afectades directament o indirecta per la guerra segur que no devien sentir cap il·lusió especial. La gran repressió social que culmina amb les brutalitats del Procés de Montjuïc del 1897 ajuda a entendre

tes finiseculars i per la capacitat que va tenir de convertir-se en una opció política i electoral nova.

Tampoc aquí no ens podem confondre: ni tot el catalanisme era el catalanisme polític, ni tot el que va succeir a Catalunya al tombant de segle era fruit de la seva acció. Però sí que va ser aquest catalanisme, que es feia polític entre el 1892 (quan Espanya celebra el quart centenari del descobriment d'Amèrica) i el 1898 (quan perd les restes de l'imperi colonial), el que va donar un sentit de reacció col·lectiva i unitària al conjunt

Cartell del pintor modernista Ramon Casas anunciant un espectacle d'ombres xineses a Els Quatre Gats, local que obrí a Barcelona el 1897. La renovació en la producció artística de l'època també va contribuir a la sensació d'auge que vivia el Principat.

d'activitats, corrents i iniciatives que es desenvolupen a la Catalunya del moment.

Aquest paper de caixa de resonància, el catalanisme el va poder exercir per diverses raons, totes elles comprensibles des de la perspectiva de la conjuntura europea de la crisi finisecular. Cal destacar-ne cinc, d'aquestes raons: el fet de tractar-se d'un corrent de mobilització de la intel·lectualitat local, paral·lel al que es produïa a països com França o Itàlia; la seva identificació perfecta amb els replantejaments més actuals que experimentava el nacionalisme a tot Europa; la utilització d'una bona part de les propostes culturals de darrera hora (del vitalisme a l'organicisme social, passant per la sociologia, l'antropologia, etc.); el fet que es tractava d'una proposta que lligava de forma central amb la crisi parlamentària que afectava la major part dels sistemes polítics europeus; i el fet que implicava una proposta d'acció político-institucional que, més o menys a curt termini, permetia d'interessar (i potser fins i tot d'integrar) una bona part dels intel·lectuals i professionals identificats des de la dècada anterior amb el regeneracionisme.

No podem oblidar que el catalanisme també era una sentimentalitat d'abast força intersocial. El seu record històric recent (de segle XIX) s'identificava molt més amb les mobilitzacions populars i la tasca d'uns quants literats que no pas amb les elits econòmiques o professionals. La crisi de final de segle, i molt especialment la colonial, va tenir la virtut de fer interessar aquestes elits en un catalanisme que llançava una proposta política integral. D'aquesta manera, aquest projecte regenerador polític es completava amb un altre d'integració social, cultural i de desenvolupament institucional. I és a partir d'aquesta idea global que adquiriran tot el seu significat les realitzacions en el camp de l'urbanisme i l'arquitectura, en el de les arts i la producció literària, etc.

Jordi Casassas

21-22-23-24-25
ABRIL 98

18ª SETMANA GASTRONOMICA GIRONINA

Una esplèndida i renovada selecció
de la cuina més representativa
de la comarca del Gironès:
la tradicional i la de creació.

*Passen-hi un o més
dies inoblidables!*

Hotels / Pensions

CAMPANY ***

Rd. Pinyal Santab. 1
Tel. 972 21 12 12 - Girona

MIRALLAS ****

Passeig Darders
Tel. 972 57 00 45 - Banyoles

NOVOTEL GIRONA ****

Autopista A7, sortida 58
Tel. 972 47 21 00
Riudellots de la Selva

SOL GIRONA ****

C/ Barcelona, 112
Tel. 972 40 05 00 - Girona

COSTABELLA ***

Av. de França, 61
Tel. 972 20 25 24 - Girona

FORNELLS PARK ***

Ctra. N II, km 711,
a 3 km de Girona
Tel. 972 47 61 25
Fornells de la Selva

ULTONIA ***

Av. Jaume I, 22
Tel. 972 20 38 50 - Girona

EUROPA **

C/ Juli Garreta, 23
Tel. 972 20 27 50 - Girona

JOCANA **

Av. de França, 238-240
Tel. 972 17 02 73
Sarrià de Ter

L'AST **

Pg. Dalmau, 63-67
Tel. 972 57 04 14 - Banyoles

NORD GIRONI **

Accés Autopista, s/n
Tel. 972 17 00 00
Sarrià de Ter

Ctra. N II, km 732
Tel. 972 66 01 85
Terradellas

CONDALI*

C/ Joan Maragall, 10
Tel. 972 20 44 62 - Girona

PENINSULAR *

Nou, 3 / Av. Sant Francesc, 6
Tel. 972 20 38 00 - Girona

BARNET

C/ Santa Clara, 16
Tel. 972 20 00 33 - Girona

JOKER

Av. Maurici, 8
Tel. 972 47 00 44
Caldes de Malavella

LES CLAUS

Ctra. N II, 18
Tel. 972 17 07 79
Sant Julià de Ramis

MARGARIT

Ultònia, 1
Tel. 972 20 10 66 - Girona

MARIA VERDULET

Pg. 14 d'abril, 5
Tel. 972 86 81 06
Sant Hilari Sacalm

REYMA

Pujada del Rei Martí, 15
Tel. 972 20 02 28 - Girona

Carrer Nou, 7 • 17001 GIRONA
Tels. 972 22 43 44 i 972 20 90200
Fax 972 20 45 49

 ASSOCIACIÓ
D'HOTELERIA
DE GIRONA